

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра німецької мови

Дипломна робота магістра
з теми: «**ВИКОРИСТАННЯ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ**»

Виконала: студентка II курсу групи Nim1-M21
спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (німецька)

Гнатишин Віта Михайлівна

Керівник:

Добринчук О.О., кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри німецької мови

Рецензент:

Трофименко А.О., кандидат педагогічних наук
доцент, завідувач кафедри іноземних мов,
доцент кафедри іноземних мов

Кам'янець-Подільський – 2022 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТАРШИХ КЛАСАХ.....	7
1.1. Особливості спілкування старшокласників та їх врахування у навчанні іноземної мови.....	7
1.2. Основні поняття: освітні технології, тренінг, комунікативний тренінг, іншомовний комунікативний тренінг.....	12
1.3. Система принципів реалізації іншомовного комунікативного тренінгу та особливості його використання на уроках іноземної мови.....	19
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІНШОМОВНОГО КОМУНІКАТИВНОГО ТРЕНІНГУ.....	28
2.1. Етапи іншомовного комунікативного тренінгу.....	28
2.2. Технології, методи та форми навчання у рамках реалізації технології іншомовного комунікативного тренінгу.....	34
2.3. Види вправ для реалізації технології іншомовного комунікативного тренінгу.....	44
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІНШОМОВНОГО КОМУНІКАТИВНОГО ТРЕНІНГУ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ У ЗЗСО.....	48
3.1. Методичні рекомендації щодо організації та проведення іншомовного комунікативного тренінгу.....	48
3.2. Банк завдань для іншомовного комунікативного тренінгу.....	53
3.3. Апробація іншомовного комунікативного тренінгу з використанням мультимедійних засобів.....	68
ВИСНОВКИ.....	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	82

ВСТУП

Іншомовна освіта набуває неабиякої цінності для сучасних старшокласників, як людей, які прагнуть професійного та особистісного самовизначення. Високий рівень розвитку іншомовної комунікативної компетентності сприймається не лише як інструмент міжкультурної комунікації, а й як канал доступу до найкращих світових практик у будь-якій сфері. Володіння іноземною мовою стає однією з ключових навичок soft skills і прямо впливає на конкурентоспроможність фахівця.

Метою сучасної освіти є створення необхідних освітніх умов для виховання гармонійної, соціально розвиненої особистості з високим рівнем комунікативних навичок, у тому числі й іншомовних. Однією з необхідних умов реалізації зазначеної мети є впровадження на рівні загальної середньої освіти нових методів навчання та виховання, освітніх технологій, які забезпечують опанування учнями базових навичок і вмінь, підвищення їхньої мотивації до навчання та залученості в освітній процес.

Для підвищення ефективності навчальної роботи важливим аспектом є розвиток пізнавальних інтересів учнів, активності, творчих здібностей, що призводить до підвищення якості навчання.

Технологія комунікативного тренінгу спрямована на розвиток умінь учнів різних вікових груп безпосереднього й опосередкованого спілкуватися рідною та іноземною мовами.

Тренінг як технологія навчання використовується вже протягом тривалого часу, а от іншомовний комунікативний тренінг лише в останні роки набуває все ширшого застосування. У сучасній науковій літературі методична організація проведення іншомовного комунікативного тренінгу представлена неповно, що підвищує **актуальність** цього дослідження.

Серед наукових праць, в яких реалізовано спробу теоретичного осмислення специфіки комунікативного тренінгу в іншомовній освіті та його практичної

реалізації на уроках іноземних мов можна назвати наукові розвідки Андрієнкова І.Л., Дрючило О.А., Кордонської А. В., Іванюк О. О., Краєвської Г., Мисик О.А., Парамон І.Є., Рой Т.М., Степанової М.М та Беленкової Н.М., Татаурової Є.М., Фопель К., Шульги І., Ярової О.Б.

Мета роботи – теоретично обґрунтувати та перевірити на практиці ефективність використання тренінгових технологій на уроках німецької мови у ЗЗСО.

Досягнення мети можливе шляхом вирішення таких **завдань** дослідження:

- описати особливості старшокласників як представників покоління сучасного інформаційного суспільства та їх врахування у навчанні іноземної мови;

- розглянути поняття «іншомовний комунікативний тренінг» як освітню технологію, систему принципів його реалізації та особливості використання у навчанні іноземних мов;

- проаналізувати етапи іншомовного комунікативного тренінгу, технології, методи, форми навчання та види вправ у рамках його реалізації;

- узагальнити методичні рекомендації щодо організації та проведення іншомовного комунікативного тренінгу;

- розробити банк завдань для іншомовного комунікативного тренінгу та тренінг з використанням мультимедійних засобів;

- перевірити на практиці ефективність використання іншомовного комунікативного тренінгу на уроці німецької мови.

Об’єкт дослідження – процес навчання німецької мови старшокласників у ЗЗСО.

Предмет дослідження – методична організація уроку німецької мови на основі технології іншомовного комунікативного тренінгу.

Для вирішення поставлених завдань було застосовано такі **методи** дослідження:

- теоретичні: аналіз наукової, педагогічної, психологічної, науково-методичної літератури за темою дослідження;

- емпіричні: спостереження та самоаналіз, дослідно-експериментальне

навчання з перевірки ефективності запропонованої методики.

Практична цінність роботи полягає у створенні банку завдань для іншомовного комунікативного тренінгу та повноцінного тренінгу, які можуть бути використані на уроках німецької мови у ЗЗСО, а також запропоновані методичні рекомендації щодо реалізації технології іншомовного комунікативного тренінгу на уроці іноземної мови в ЗЗСО, які можуть бути інтегровані у практику викладання методики навчання іноземних мов.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження були оприлюднені в доповідях на наступних конференціях: Науковій конференції студентів і магістрантів за підсумками науково-дослідної роботи у 2021 році (29 березня 2022 р., м. Кам'янець-Подільський); IV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Іноземна мова у полікультурному просторі: досвід та перспективи» (19 травня 2022 року, м. Кам'янець-Подільський); II Міжнародній студентській науковій конференції «Формування сучасної науки: методика та практика» (4 листопада 2022 р., м. Вінниця) та на Науковому форумі здобувачів вищої освіти «Сучасні аспекти та перспективні напрями розвитку науки» (18 травня 2022 р., м. Кам'янець-Подільський).

Публікації:

1. Гнатишин В. Принципи реалізації технології іншомовного комунікативного тренінгу. *Збірник наукових праць студентів та магістрантів факультету іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Випуск 15. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2022. С. 69-72.

2. Гнатишин В. «Комунікативний тренінг» та «іншомовний комунікативний тренінг»: суть понять та відмінності. *Іноземна мова у полікультурному просторі: досвід та перспективи* : збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, 19 травня 2022 р. / редкол. Т.В. Калинюк (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. С. 111-113.

3. Гнатишин В.М. Види вправ для реалізації технології іншомовного

комунікативного тренінгу. *Формування сучасної науки: методика та практика* : матеріали II Міжнар. студентської наук. конф., 4 лист. 2022 р. Вінниця : ГО «Європейська наукова платформа», 2022. С. 299-301.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків та списку використаних джерел (65 найменування). Загальний обсяг роботи – 88 сторінок, з них основного тексту – 81 сторінок.

ВИСНОВКИ

Аналіз теоретичного матеріалу щодо організації процесу іншомовного навчання у старших класах засобами технології іншомовного комунікативного тренінгу, а також результати практичного застосування даної технології на уроках німецької мови підтверджують ефективність використання даної технології та дозволяють зробити такі висновки:

До ключових психофізіологічних особливостей сучасних старшокласників – представників покоління «Z», належать: а) невеликий життєвий і навчальний досвід комунікації в умовах живого спілкування; б) неможливість набуття нового досвіду міжособистісної взаємодії в умовах реальної комунікації; в) труднощі у розвитку гнучких навичок міжособистісної та соціальної взаємодії «soft skills».

Іншомовний комунікативний тренінг відрізняється від звичайного комунікативного тренінгу, адже спрямований не тільки на розвиток спільних комунікативних умінь, а й на розвиток спеціальних умінь перцептивної та інтерактивної сторін спілкування учнів. Також іншомовний комунікативний тренінг сприяє активній вторинній соціалізації особистості в іншомовному соціумі. Під час іншомовного комунікативного тренінгу засобом досягнення зазначеної мети навчання є не рідна мова, а іноземна. Технологія іншомовного комунікативного тренінгу, яку застосовують під час навчання старшокласників, являє собою сучасну технологію навчання, спрямовану на активний розвиток іншомовної комунікативної компетентності в процесі інтенсивної міжкультурної взаємодії.

Для успішної реалізації іншомовного комунікативного тренінгу потрібно дотримуватися певних принципів, як-от: створення середовища іншомовного комунікативного тренінгу, партнерського спілкування, активізації пізнавальних процесів, персоніфікації висловлювань. Не менш важливими є врахування наступних чинників, які сприятимуть успішній реалізації іншомовного комунікативного тренінгу, а саме: орієнтація на соціальний розвиток особистості,

створення умов розширення комунікативного досвіду іноземною мовою та розвитку діалогічних умінь іноземною мовою.

Основними етапами іншомовного комунікативного тренінгу є вступна, основна та заключна частини. Структура тренінгу складається переважно з таких компонентів: привітання, знайомство, вироблення правил роботи у групі, оголошення теми роботи, висловлювання очікувань учасників, розминка, основна частина: вступне слово тренера (повідомлення, міні-лекція тощо), різноманітні вправи, що закінчують-ся обговоренням і рефлексією, підбиття підсумків роботи, резюме тренера, прощання. Розглянуті етапи іншомовного комунікативного тренінгу та його структурних компонентів дали змогу чітко та структурно побудувати власний тренінг.

Технологія іншомовного комунікативного тренінгу реалізується завдяки комбінуванню різних технологій, методів та форм навчального процесу. Технологія тьюторства, технологія навчання у співробітництві, інформаційно-комп'ютерні технології та рефлексивні технології створюють умови для активної спільної навчальної діяльності учнів, їх інтелектуального та духовного розвитку, для відстеження учнями свого ставлення до матеріалу, що вивчається, і уроку за допомогою зворотного зв'язку.

На кожному етапі використовуються певні навчальні технології та методи навчання, що виконують різні завдання. Варто зазначити, що одні й ті самі методи можуть бути використані на різних етапах, якщо це задовольняє мету тренінгу і відповідає можливостям групи. Навчальні методи, що застосовуються на етапах тренінгу це: комунікативний метод та метод проблемного навчання, ігрові методи та вирішення кейсів, дискусії та метод мозкового штурму, метод проектів та міні-лекції.

Під час проведення іншомовного комунікативного тренінгу перевага надається груповій та парній формам організації діяльності учнів, проте фронтальна та індивідуальні форми також можуть застосовуватися при плануванні тренінгу відповідно до поставленої мети.

Для реалізації технології іншомовного комунікативного тренінгу ефективною є система саме комунікативних вправ, які позитивно впливають на розвиток репродуктивної та продуктивної мовленнєвої діяльності учнів. Система вправ іншомовного комунікативного тренінгу включає такі її види: комунікативно-стимулюючі; комунікативно-аналітичні; комунікативно-конструюючі; комунікативно-закріплюючі; комунікативно-розвиваючі; комунікативно-рефлексивні.

Проаналізовані загальні методичні рекомендації щодо проведення тренінгів дали нам змогу підсумувати та виокремити основні питання, на які потрібно звернути увагу вчителю при плануванні іншомовного комунікативного тренінгу. Отже, тривалість іншомовного комунікативного тренінгу може варіюватися від 10-20 хв. до 90 хв-120 хв. в залежності від мети. Кількість учасників не повинна перевищувати 20 осіб. Заздалегідь продумані та підготовлені змістові матеріали (тексти, діалоги, відео- або аудіозаписи, презентації, завдання різних видів, презентації у форматі PowerPoint тощо), ресурсне забезпечення (стікери, кольорові аркуші паперу, свисток, таймер, магніти для дошки тощо) та просторова організація приміщення (створення навчальних зон) є необхідними компонентами у підготовці іншомовного комунікативного тренінгу. Чіткий план тренінгу із зазначеним орієнтовним часом на кожен вид діяльності допоможе чітко організувати учнів до різних видів діяльності та контролювати темп тренінгу.

У дослідженні представлений банк завдань комунікативного характеру, які можуть використовуватися до будь-якої теми як іншомовного комунікативного тренінгу, так і звичайного уроку німецької мови. Завдання вступного та заключного етапів тренінгу, а також допоміжні вправи спрямовані на активізацію знань учнів, створення позитивної атмосфери на уроці/тренінгу та покликати викликати інтерес до вивчення німецької мови та мотивувати до виконання подальших завдань.

Іншомовний комунікативний тренінг на тему «Musik damals und heute. Berühmte Musiker» був проведений у дистанційному форматі в 11 класі

Жидачівського закладу загальної середньої освіти I-III ступенів № 3 імені Омеляна Партицького. Тренінг проводився на платформі ZOOM із використанням різноманітних онлайн-сервісів та додатків (Google Документи, Jamboard, Wheel Decide та Jigsawplanet), а також мультимедійних засобів, таких як аудіозаписи та презентація PowerPoint. Завдяки даним технологіям ефективно працював принцип наочності. Тренінг тривав 90 хв. і складався зі вступного, основного (теоретичного та практичного блоків) та заключного етапів. Після проведення тренінгу нами був заповнений бланк спостережень, проаналізована робота учнів та організаційні моменти проведення тренінгу. Результати спостережень дали підстави вважати, що проведений тренінг довів свою ефективність та доцільність у використанні на уроках німецької мови у ЗЗСО.

Перспективами подальших наукових розвідок може бути більш детальний розгляд можливостей даної технології у дистанційному форматі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамовских Н. В., Казаева Е. А. Тьюторство: история и современность. *Вестник Шадринского государственного педагогического института*. 2013. № 3(19). С. 10-16.
2. Андрієнков І. Л. Використання елементів тренінгових технологій на уроках іноземної (англійської) мови. URL: <https://genezum.org/library/vykorystannya-elementiv-treningovyh-tehnologiy-na-urokah-inozemnoi-angliyskoi-movy> (дата звернення: 11.03.2022).
3. Аріян М.А., Татаурова Є.М. Иноязычный коммуникативный тренинг как средство социального развития личности старшеклассника в условиях современного информационного общества. *Вестник Томского государственного университета*. 2020. № 454. С. 182-189. DOI: 10.17223/15617793/454/21.
4. Байдак Л. І. Суть комунікативного методу викладання іноземних мов. URL: <https://cutt.ly/jL9pO07> (дата звернення 16.07.2022).
5. Бевз В., Главник О. Основні положення щодо проведення тренінгів : веб-сайт. URL: <https://osvita.ua/school/method/technol/598/> (дата звернення 19.07.2022).
6. Безпалько О. В. Тренінг як інноваційна форма соціально-педагогічної роботи. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2004. № 1. С. 22-28.
7. Берестень О. Є., Плющай О. О. Парна робота на уроці з іноземної мови. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля .Сер. Педагогіка і психологія. Педагогічні науки*. 2020. № 2 (20) С. 125-130. URL: <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2020/2/15.pdf> (дата звернення 19.07.2022).
8. Бопко І. З. Роль інноваційних технологій у формуванні педагогічної техніки майбутніх учителів іноземних мов. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2015. Випуск 2. URL: file:///C:/Users/User/Pictures/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%B7%D0%BA%D0%B8/Vnadps_2015_2_7.pdf (дата звернення 23.01.2022).

9. Вачков И. В. Основы технологии группового тренинга. Психотехники : учеб. пособие. Изд. 2-е, перераб. и доп. М. : Изд-во «Ось – 89», 2003. 176 с.
10. Вікова психологія : навчальний посібник / Сергєєнкова О. П., Столярчук О.А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Київ : «Центр учбової літератури», 2012. 376 с.
11. Волошина О. В. Використання методу мозкового штурму у викладанні іноземної мови. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 38. С. 28-33. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/38.5> .
12. Воронцова Т. В. Вчимося жити разом : посібник для вчителя з розвитку соціальних навичок у курсі «Основи здоров'я» (основна і старша школа). 2017. URL: <https://nuschool.com.ua/lessons/health/together/9.html> (дата звернення 29.07.2022).
13. Глассер У. Терапія реальністю. URL: <http://portal.psychmodelling.ru/uilyam-glasser-terapiya-realnostyu> (дата звернення 29.07.2022).
14. Дрючило О.А., Кордонська А.В. Тренінгові технології навчання як засіб розвитку професійних компетенцій майбутніх фахівців. URL : <https://cutt.ly/wM8nW3A> (дата звернення 12.12.2021).
15. Евтихов О.В. Практика психологического тренинга. (Теорет. и метод.основы психол. тренинга, знания и техники, полезн. ведущему тренинговой группы, упражнения, игры и метафоры в тренинге). Санкт- Петербург : Речь, 2005. 254 с.
16. Журавська Л.М. Соціально-психологічний тренінг: розвиток якостей особистості працівників сфери туризму : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. К. : Видавничий Дім «Слово», 2006. 312 с.
17. Зінченко О.В. Розвиток поняттєвого мислення підлітків у процесі інтернет-спілкування : дис. ... к. псих. наук : 19.00.07 / Національна академія педагогічних наук України. Інститут психології імені Г. С. Костюка. Київ, 2016. 239 с.
18. Зміст і структура тренінгу. URL : <http://lt.multycourse.com.ua/ua/page/19/68> (дата звернення 19.09.2022).
19. Іванюк О. О. Налагодження психологічного фону учнівського колективу та

- емоційного самопочуття учнів на уроках англійської мови. URL: <https://naurok.com.ua/nalagodzhennya-psihologichnogo-fonu-uchnivskogo-kolektivu-ta-emociynogo-samopochuttya-uchniv-na-urokah-angliysko-movi-136295.html> (дата звернення 29.09.2022).
20. Ігри та вправи для тренінгів (зі скарбнички неформала). URL: <https://www.gurt.org.ua/articles/43009/> (дата звернення 14.07.2022).
21. Ісаєва О. Креолізований текст на уроках світової літератури як фактор активізації читацької діяльності. URL: <http://ozonlit.in.ua/kreolizovanyj-tekst-na-urokah-svitovoji-literatury-yak-faktor-aktyvizatsiji-chytatskoji-diyalnosti/> (дата звернення 14.02.2021).
22. Кларин М.В. Инновационные модели обучения: исследование мирового опыта : монография. 2-е изд. Москва : Луч, 2016. 637 с.
23. Комунікативний тренінг для підлітків. URL: <https://szenki.in.ua/index.php/vse-dlia-vchytelia/treninhy/455-komunikatyvnyi-treninh-dlia-pidlitkiv> (дата звернення 17.07.2022).
24. Коряковцева Н. Ф. Современная методика организации самостоятельной работы изучающих иностранный язык : пос. для учителей. М. : АРКТИ, 2002. 176 с.
25. Краєвська Г. Тренінг як ефективна форма роботи на заняттях з української мови як іноземної. *Українська мова як іноземна у фокусі інновацій: від досвіду до впровадження* : зб. матеріалів циклу Міжнар. Наук.-практ. семінарів. Львів, 2019. С. 83-85.
26. Макшанов С.И. Психология тренинга в профессиональной деятельности : дис.... д-ра. пед. наук : 19.00.03. Санкт-Петербург, 1998. 322 с.
27. Мамчур Л.І. Перспективність і наступність у формуванні комунікативної компетентності учнів основної школи : монографія. Умань : Видавець «Сочінський», 2012. 448 с.
28. Мельничук І. М. Цільові аспекти використання тренінгів. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи* : зб. наук. праць Уманського держ. пед. ун-ту ім. П. Тичини. Умань : УДПУ ім. П. Тичини. 2007. Вип. 19. С. 185-192.

29. Методи навчання. Дискусія. URL: http://4mi-metod.blogspot.com/2013/10/blog-post_6.html (дата звернення 16.07.2022).
30. Методи тренінгової роботи. URL: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-metodi-treningovo-roboti-175757.html> (дата звернення 21.07.2022).
31. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. ; за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.
32. Методика навчання української мови в середніх навчальних закладах /за ред. М. І. Пентилюк. К. : Ленвіт, 2004. 400 с.
33. Мисик О.А. Тренінг як засіб формування іншомовної комунікативної компетенції. *Сучасні тенденції іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців немовних спеціальностей в полікультурному просторі* : зб. матеріалів до. учасн. VI Міжнар. наук.-практ. конф., 5 черв. 2020. Київ, 2020. С. 286-291.
34. Михайліченко М.В., Рудик Я.М. Освітні технології : навч. посіб. К. : ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с.
35. Монахов, В.М. Введение в теорию педагогических технологий : монографія. Волгоград : Перемена, 2006. 318 с.
36. Нагорна Н.А. Методичні особливості навчання старшокласників англійської мови на профільному рівні. URL: <http://metodproject2016.blogspot.com/2016/09/blog-post.html> (дата звернення 16.07.2022).
37. Овчинникова И. С., Кобзева Н. А. Тренинг как технология активного обучения. *Молодой ученый*. 2015. № 10 (90). С. 1239-1241.
38. Оніщенко О. В. Тренінг як інноваційна методика навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. Педагогічні науки*. 2015. Вип. 132. С.106-109. URL : file:///C:/Users/User/Pictures/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%B7%D0%BA%D0%B8/VchdpuP_2015_132_28.pdf (дата звернення 12.11.2021).

39. Організація і ресурсне забезпечення тренінгу. URL : <http://lt.multycourse.com.ua/ua/page/19/69%20%20> (дата звернення 02.10.2022).
40. Панфилова А. П. Тренинг педагогического общения : учеб пособие для студ. высш. учеб. заведений. М. : Издательский центр «Академия», 2006. 336 с.
41. Парамон І. Є. Використання тренінгових технологій на уроках англійської мови. URL: <https://fs01.vseosvita.ua/010098vr-edeb.pdf> (дата звернення: 12.11.2021).
42. Подпльота С. Тьюторський супровід як важливий компонент процесу навчання та виховання в умовах розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*. Vol. 5. No. 3. September 2017. pp. 84-91. URL : [file:///C:/Users/Admin/Downloads/51-Article%20Text-83-2-10-20181121%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/51-Article%20Text-83-2-10-20181121%20(1).pdf) (дата звернення 14.07.2022).
43. Поняття «форма навчання» і «форма організації навчання». URL : <https://posibniki.com.ua/post-organizaciya-navchannya> (дата звернення 16.07.2022).
44. Рой Т.М. Формування комунікативної компетенції на уроках іноземної мови засобами тренінгів креативності. URL : <https://cutt.ly/8L24aRb> (дата звернення 26.07.2022).
45. Савич М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2005. 360 с.
46. Сакбаев А. А. Различия осознаваемых мотивов у подростков с разной степенью компьютерной ориентированности. *Человек в психологии: ориентиры исследований в новом столетии* : материалы Междунар. науч. конф., 20 апр. 2001 г. Караганда : Каргу, 2001. С. 172-178.
47. Сахненко О.П. Педагогіка співробітництва як важлива складова технології особистісно зорієнтованого навчання. URL : <https://naurok.com.ua/pedagogika-spivrobotnictva-yak-vazhлива-skladova-tehnologi-osobistisno-zorientovanogo-navchannya-127575.html> (дата звернення 14.07.2022).
48. Семеновских Т.В. Феномен «клипового мышления» в образовательный

- вузовской среде. *Наукoведение: интернет-журнал*. 2014. Вып. 5. URL: <http://naukovedenie.ru> (дата звернення: 13.03.2022).
49. Степанова М. М, Беленкова Н. М. Технологии коммуникативного тренинга в обучении иностранному языку магистрантов лингвистических направлений. *Вестник Костромского государственного университета им. Н.А. Некрасова. Сер. Педагогика, психология*. 2014. № 2. т. 20. С. 193-195.
50. Стрикица В. Рольова гра на уроках англійської мови як елемент комунікативного та особистісно-орієнтованого підходів до вивчення іноземної мови. URL: <https://sites.google.com/site/uchitelanglvikas2/metodicna-robota/rolovagranaurokahanglijskojemoviakelementkomunikativnogotaosobistisno-orientovanogopidhodivdovivcennainozemnoiemovi> (дата звернення 16.07.2022).
51. Сушко О.В. Методика організації та проведення групової роботи на уроках іноземної мови. Черкаси 2017 65 с. URL: <http://academia.in.ua/sites/default/files/library/image/Methods%20of%20organization%20and%20realization%20of%20group%20work%20at%20the%20lessons%20of%20foreign%20language.pdf> (дата звернення 16.07.2022).
52. Татаурова Е.М. Развитие умений диалогической речи старшеклассников на основе технологии иноязычного коммуникативного тренинга : дис....канд-та пед. наук : 13.00.02 / Федер. госуд. бюдж. образ. учреждение высшего образования «Нижегородский государственный лингвистический университет имени Н.А. Добролюбова». Нижний Новгород, 2020. 220 с.
53. Тренінг із формування комунікативних умінь і навичок: заняття із вправами та техніками. UR: <https://osnova.com.ua/trening-iz-formuvannya-komunikativnih-umin-i-navichok-zanyattya-iz-vpravami-ta-tehnikami/> (дата звернення 17.07.2022).
54. Тренінг комунікативності. URL: https://pidru4niki.com/90445/sotsiologiya/trening_komunikativnosti (дата звернення 17.07.2022).
55. Тренінг: форми та методи. URL: https://studopedia.com.ua/1_19119_trening-formi-ta-metodi.html (дата звернення 22.07.2022).

56. Тренінгові технології навчання студентів у ВНЗ. / Л. І. Мороз, С. І. Яковенко та ін. К., 2004. 202 с.
57. Фопель К. Эффективный воркшоп. Динамическое обучение / пер. с нем. К. М. Фопель. Киев : Генезис, 2003. 368с.
58. Фрумкин К.Г. Клиповое мышление и судьба линейного текста. *Ineternum*. 2010. №1. URL : <https://www.topos.ru/article/7371> (дата звернення: 13.03.2022).
59. Фулей Т., Буруковська Н., Будниченко Т., Савченкос Г. Методичні рекомендації для тренерів щодо розроблення та проведення тренінгів. К. : 2016. 90 с. URL : <https://cutt.ly/OL4SyPO> (дата звернення 22.07.2022).
60. Чернилевский Д. В. Технология обучения в высшей школе. Москва : Экспедитор, 1996. 288 с.
61. Чошанов М.А. Гибкая технология проблемно-модульного обучения : метод. пособ. Москва : Народное образование, 1996. 160 с.
62. Шатилов С.Ф. Методика обучения немецкому языку в средней школе : учеб. пособие для пед. ин-тов. Изд. 2-е. Москва : Просвещение, 1986. 221 с.
63. Шипицина Т.П. Парная работа – один из методов интенсификации учебного процесса при изучении иностранного языка. *Современные вопросы теории и практики обучения в вузе*. 2010. № 11. С. 116.
64. Шульга І. Тренінг із іноземної мови професійного спрямування для студентів І курсу немовних спеціальностей. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2016. № 5. С. 244-252.
65. Ярова О.Б. Використання тренінг-технологій у формуванні педагогічної креативності майбутніх учителів іноземних мов. URL : <http://xn--e1aaifpcds8ay4h.com.ua/pages/view/425> (дата звернення: 11.03.2022).